

Český jazyk a literatura

Charakteristika předmětu

Vyučovací předmět český jazyk a literatura je součástí vzdělávací oblasti Jazyk a jazyková komunikace. Vychází ze vzdělávacího oboru český jazyk a literatura v RVP ZV.

Předmět je vyučován ve všech ročnících 1. stupně osmiletého studia gymnázia. V primě je předmět dotován 5 hodinami, v sekundě a tercii 4 hodinami a v kvartě 3 vyučovacími hodinami. Hlavním obsahem tohoto vyučovacího předmětu je rozšiřování vědomého užívání jazyka jako nástroje pro rozvíjení abstraktního myšlení, prohlubování vyjadřovacích a komunikačních schopností a dovedností žáků. Prostřednictvím tohoto předmětu je umožněno žákům poznávat tradice našeho národa, jeho duchovní bohatství. Předmět rozvíjí klíčové kompetence gymnaziálního vzdělávání, především kompetence komunikativní.

Ve výuce žáci dostávají přiměřené poučení o jazyku jako východiska ke komunikaci v různých typech komunikátů. Učitelé iniciují v průběhu vyučovacích hodin rozhovory, úvahy o nich, vedou s žáky dialog, realizují určitá témata formou projektového vyučování, práce s knihou, popř. texty na internetu, využívají různých metod práce (frontální výuka, brainstorming, komunitní kruh, řízená diskuse, simulace a hraní rolí, využívání reálných situací, myšlenková mapa).

Žákům, kteří projevují výraznější jazykové a literární nadání, věnují jednotliví vyučující speciální pozornost, snaží se jim zajistit individuální přípravu na olympiády, soutěže. Ostatní žáci zvládají očekávané výstupy dle svých možností a schopností.

Největší důraz je ve výuce kladen na:

- chápání jazyka jako historického jevu, ve kterém se odráží vývoj národa
- úlohu jazyka jako sjednocujícího činitele národního společenství, nástroje k celoživotnímu vzdělávání
- rozvoj komunikativních dovedností
- postupné osvojování a vnímání jazyka jako prostředku k získávání, předávání informací, k vyjádření potřeb, prožitků, sdělování názorů
- rozvíjení pozitivního vztahu k mateřskému jazyku, jeho chápání jako potencionálního zdroje pro rozvoj kulturního a osobního bohatství
- vyjádření reakcí, pocitů žáka, získávání sebedůvěry při vystupování na veřejnosti a ke kultivovanému projevu jako prostředku prosazení sebe sama
- pochopení role v různých komunikačních situacích, zvládnutí běžných pravidel mezilidské komunikace, rozvíjení vztahu k jazyku v rámci interkulturní komunikace
- porozumění různým druhům psaných i mluvených jazykových projevů (poznání záměru autora, hlavní myšlenky uměleckého i publicistického textu, kritické vyjádření k textu ...)
- vnímání literatury jako zdroje prožitků, poznání
- individuální prožívání textu, rozvíjení emocionálního a estetického vnímání, sdílení čtenářských zážitků, rozvíjení pozitivního vztahu k literatuře i dalším druhům umění
- samostatnému získávání a využívání různých zdrojů informací (slovníky, encyklopedie, internet), posouzení jejich věrohodnosti, kvality.

Předmět český jazyk a literatura úzce spolupracuje s celou řadou dalších vyučovacích předmětů, s jejichž náplní obsahově souvisí. Jedná se především o tyto předměty:

- dějepis – historický a společenský kontext
- komunikační výchova – na ČJ přímo navazuje a učivo rozšiřuje

- cizí jazyky – příbuzné jazykové jevy
- hudební výchova – umělecké směry, ústní lidová slovesnost, zhudebnění textů, divadelní tvorba
- výtvarná výchova – umělecké směry
- občanská výchova – komunikace, náboženské, filozofické systémy
- informatika – využití informačních zdrojů

Kompetence k učení

Učitel:

- využívá ve výuce různé metody výuky (frontální, skupinovou výuku, individuální výuku, zařazuje do vyučovacích hodin referáty, diskuse), strategie
- vede žáky k užívání správné terminologie (literární, gramatické, stylistické)
- vede žáky k vyhledávání a třídění informací
- předkládá žákům možnosti používání osvojených dovedností z jazykového vzdělávání v jiných oblastech
- vede žáky k aplikaci naučených pravidel pravopisu, jejich vzájemnému propojování
- vede žáka k tvořivé práci s textem, k jeho posouzení z hlediska stylového, působícího na estetickou, emocionální, etickou stránku žakovy osobnosti
- vede žáka k utváření všeobecného přehledu o společensko-historickém vývoji lidské společnosti, který napomáhá k toleranci odlišných hodnot různých jazykových komunit
- vede žáka k poznání smyslu a cíle učení, diskutuje s žákem o výsledcích jeho učení

Kompetence k řešení problémů

Učitel:

- vede žáky k aktivní práci s různými zdroji informací
- připravuje žáky na soutěže a olympiády
- diskutuje s žáky o jejich samostatné četbě, čímž je vede k formulování jejich vlastních čtenářských prožitků a postřehů
- vede žáky k plánování postupů
- vede žáky k systematickému vedení, ukládání informací
- vede žáky k samostatnému řešení problémů, kritickému myšlení, zodpovědnosti za svá rozhodnutí
- předkládá žákům možnosti používání osvojených dovedností z jazykového vzdělávání v jiných oblastech.

Kompetence komunikativní

Učitel:

- vede žáky k správné formulaci obsahu sdělení
- nabízí příležitosti k porozumění probíraných literárních textů
- napomáhá k rozšiřování slovní zásoby žáka pomocí literárního, gramatického, stylistického učiva
- vede žáky k výstižné argumentaci, souvislému kultivovanému písemnému i ústnímu projevu
- v rámci týmové práce zadává úkoly, při nichž žáci mohou spolupracovat.

Kompetence sociální a personální

Učitel:

- vede žáky k tomu, aby dokázali požádat o pomoc jeho i spolužáků
- dodává žákům sebedůvěru
- vede žáky k dodržování pravidel slušného chování
- vede žáky k věcné argumentaci, týmové práci, učí žáka respektovat různá hlediska při řešení problémů.

Kompetence občanské

Učitel:

- podporuje u žáků potřebu četby, literárního, ústního, stylistického projevu
- motivuje žáky k zájmu o kulturní dědictví naše i světové
- vede žáky k prezentaci jejich vlastní práce
- vede žáky k objektivnímu hodnocení jejich práce i práce spolužáků
- předává vlastní zkušenosti a poznatky.

Kompetence pracovní

Učitel:

- vede žáky k přehlednému, jasnému, srozumitelnému vyjadřování, logickému myšlení
- prohlubuje obecné intelektové dovednosti
- vede žáky k využívání znalostí v běžné praxi (úřední písemnosti aj. korespondence).